

ОСНОВИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

Шифр та назва спеціальності

F3 – Комп'ютерні науки

Спеціалізація

Освітня програма

Комп'ютерні науки. Штучний інтелект та управління проектами

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Семестр

4

Інститут

ІНІ комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Кафедра

Управління проектами в інформаційних технологіях

Тип дисципліни

Вибіркова

Форма навчання

Денна

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Харченко Алла Олександрівна

Alla.Kharchenko@khpі.edu.ua

К.е.н., доцент, доцент кафедри стратегічного управління НТУ «ХПІ»

Авторка понад 70 наукових і навчально-методичних публікацій.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна формує базові теоретичні знання та набуття практичних навичок щодо бізнес-планування в сучасних бізнес-організаціях, розроблення та реалізації бізнес-планів нового чи існуючого підприємства, випуску нової продукції.

Мета та цілі дисципліни

Метою навчальної дисципліни є оволодіння базовими теоретичними знаннями та набуття практичних навичок щодо бізнес-планування в сучасних бізнес-організаціях, розроблення та реалізації бізнес-планів нового підприємства, випуску нової продукції.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік

Компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК6. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
СК10. Здатність застосовувати методології, технології та інструментальні засоби для управління процесами життєвого циклу інформаційних і програмних систем, продуктів і сервісів інформаційних технологій відповідно до вимог замовника.
СК15. Здатність до аналізу та функціонального моделювання бізнес-процесів, побудови та практичного застосування функціональних моделей організаційно-економічних і виробничо-технічних систем, методів оцінювання ризиків їх проектування.
ВКП1.1 Здатність застосовувати теоретичні та практичні основи планування змісту, строків та вартості проекту, методи вирішення задач дискретної оптимізації при вирішенні практичних задач розробки проекту за допомогою програмних засобів розробки проектів

Результати навчання

РН 11 Володіти навичками управління життєвим циклом програмного забезпечення, продуктів і сервісів інформаційних технологій відповідно до вимог і обмежень замовника, вміти розробляти проектну документацію (техніко-економічне обґрунтування, технічне завдання, бізнес-план, угоду, договір, контракт).

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., лабораторні роботи – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: Теорія ймовірностей та математична статистика

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Інтерактивні лекції з презентаціями, лабораторні заняття, командна робота, метод зворотного зв'язку з боку студентів, проблемне навчання

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Бізнес-планування, як інструмент управління бізнесом. Методологія та організація бізнес- планування. Поняття та роль бізнес-планування в управлінні підприємством. Основні цілі та функції бізнес-плану. Принципи та етапи бізнес-планування. Учасники процесу бізнес-планування та їх функції.	2
Тема 2. Стратегічне планування діяльності підприємства. Стратегія, як концептуальна основа розробки бізнес-плану. Сутність стратегічного планування. Види стратегій підприємства. Місія, бачення та стратегічні цілі. Вплив стратегії на структуру та зміст бізнес-плану.	2

Тема 3. Планування та прогнозування в організації Відмінності між плануванням і прогнозуванням. Основні методи прогнозування. Горизонти планування. Використання прогнозів у прийнятті управлінських рішень.	2
Тема 4. Тактичне планування. Бізнес-план: структура, особливості розробки Сутність тактичного планування. Основні розділи бізнес-плану. Вимоги до структури та змісту бізнес-плану. Особливості розробки бізнес-планів для різних видів діяльності.	4
Тема 5. Операційне планування Сутність та роль операційного планування в системі управління підприємством. Основні елементи операційного плану. Планування виробничих і сервісних операцій. Взаємозв'язок операційного, тактичного та стратегічного планування.	2
Тема 6. Маркетингові дослідження та планування збуту продукції Поняття та етапи маркетингових досліджень. Аналіз ринку та споживачів. Формування збутової стратегії. Інструменти планування збуту продукції.	4
Тема 7. Основи фінансового планування та бюджетування Сутність фінансового планування. Види фінансових планів і бюджетів. Процес бюджетування на підприємстві. Роль фінансового планування у забезпеченні стабільності бізнесу.	4
Тема 8. Методологія та технологія розробки бізнес-плану. Формування маркетингового плану Методичні підходи до розробки бізнес-плану. Інформаційне забезпечення бізнес-планування. Структура маркетингового плану. Взаємозв'язок маркетингового та фінансового планів.	2
Тема 9. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану Зміст і призначення фінансового плану. Основні фінансові показники бізнес-плану. Прогнозування доходів і витрат. Аналіз фінансової стійкості проекту.	4
Тема 10. Оцінка показників ефективності проекту Поняття ефективності інвестиційного проекту. Основні показники оцінки ефективності (NPV, IRR, PI, період окупності). Критерії прийняття інвестиційних рішень. Обмеження показників ефективності.	2
Тема 11. Ризики проекту: ідентифікація, оцінка та страхування Поняття та класифікація ризиків проекту. Методи ідентифікації та оцінки ризиків. Способи управління ризиками. Роль страхування у зниженні ризиків.	2
Тема 12. Соціальний та інституційний аналіз проекту Сутність соціального аналізу проекту. Вплив проекту на зацікавлені сторони. Інституційне середовище реалізації проекту. Значення соціального та інституційного аналізу для успішної реалізації бізнес-плану.	2
Загальна кількість годин	32

Лабораторні заняття

Теми лабораторних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти a
Тема 1. Стратегія як концептуальна основа розробки бізнес-плану. Технологія проведення SWOT-аналізу Завдання: Скласти матрицю SWOT на основі заданих вихідних даних, кількісно оцінити фактори внутрішнього та зовнішнього	3	1

середовища, визначити пріоритетні стратегічні напрями розвитку.

Тема 2. Визначення перспектив розвитку бізнесу в обраній галузі. Оцінка конкурентоспроможності підприємства 2 1

Завдання: Виконати розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства, провести порівняльний аналіз із конкурентами та обґрунтувати перспективи розвитку бізнесу.

Тема 3. Використання методів прогнозування при плануванні діяльності підприємства 2 1

Завдання: Побудувати прогноз основних показників діяльності підприємства з використанням трендових і регресійних моделей, оцінити точність прогнозу за статистичними критеріями.

Тема 4. Адаптивні методи прогнозування 2 1

Завдання: Реалізувати адаптивні методи прогнозування (метод експоненціального згладжування, метод Хольта), порівняти результати з класичними методами за показниками похибки.

Тема 5. Лінійне програмування в оперативно-виробничому плануванні 3 1

Завдання: Сформулювати задачу лінійного програмування для оптимізації виробничого плану, розв'язати її та проаналізувати отримані результати.

Тема 6. Інструменти мережевого планування. Створення календарного плану 3 1

Завдання: Побудувати мережеву модель проекту, розрахувати ранні та пізні терміни виконання робіт, визначити критичний шлях і загальну тривалість проекту.

Тема 7. Технологія проведення ABC та XYZ-аналізів 2 1

Завдання: Виконати ABC- та XYZ-аналіз на основі статистичних даних, побудувати відповідні таблиці та матриці, сформулювати управлінські рекомендації.

Тема 8. Генерація бізнес-ідей. Дизайн-мислення 2 1

Завдання: Провести аналітичну оцінку бізнес-ідей за заданими критеріями (витрати, очікуваний прибуток, ризик), виконати порівняльний аналіз та обґрунтувати вибір оптимальної ідеї.

Тема 9. Поняття проекту та життєвий цикл проекту. Розробка початкової фази проекту 2 1

Завдання: Виконати розрахунок основних параметрів початкової фази проекту (інвестиції, строки, ресурси), проаналізувати альтернативні варіанти та обґрунтувати вибір проекту.

Тема 10. Оцінка конкурентоспроможності продукції 2 1

Завдання: Розрахувати інтегральний показник конкурентоспроможності продукції, провести порівняльний аналіз з конкурентними аналогами та зробити висновки.

Тема 11. Аналіз беззбитковості підприємства 2 1

Завдання: Виконати розрахунок точки беззбитковості, проаналізувати взаємозв'язок витрат, обсягу виробництва та прибутку, зробити висновки щодо фінансової стійкості.

Тема 12. Фінансове планування на підприємстві Завдання: Розробити фінансовий план підприємства, сформулювати план доходів і витрат, план грошових надходжень і видатків, обґрунтувати стратегію фінансування.	3	1
Тема 13. Оцінка показників ефективності проекту Завдання: Розрахувати основні показники ефективності інвестиційного проекту (NPV, IRR, PI, період окупності) та зробити висновок щодо доцільності його реалізації.	2	1
Тема 14. Оцінка ризиків проекту Завдання: Ідентифікувати основні ризики проекту, провести їх якісну та кількісну оцінку, запропонувати заходи щодо мінімізації ризиків.	2	1
Загальна кількість годин	32	$\sum_{i=1}^n a_i$

Контрольні роботи

Комплексний тест з бізнес планування	Вагові коефіцієнти b
Тема. Використання методів та інструментів бізнес-планування для обґрунтування управлінських рішень Питання охоплюють основи бізнес-планування, стратегічне, тактичне та операційне планування, методи прогнозування діяльності підприємства, маркетингове та фінансове планування, оцінку ефективності проектів, аналіз беззбитковості, оцінку ризиків, а також використання аналітичних і розрахункових методів у процесі розробки бізнес-планів.	1
Загалом	$\sum_{i=1}^m b_i$

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Міжнародні стандарти та підходи до бізнес-планування Особливості підготовки бізнес-планів за стандартами UNIDO, EBRD, TACIS та вимоги інвесторів і фінансових установ.	6
Тема 2. Використання програмних продуктів у бізнес-плануванні Огляд спеціалізованого програмного забезпечення та електронних таблиць для розрахунків і моделювання бізнес-планів.	6
Тема 3. Аналіз зовнішнього середовища підприємства (PESTEL-аналіз) Методика проведення PESTEL-аналізу та його роль у формуванні стратегічних рішень.	6
Тема 4. Фінансове моделювання в бізнес-плануванні Побудова фінансових моделей, сценарний аналіз, оцінка чутливості показників бізнес-плану.	8

Тема 5. Управління витратами та ціноутворення в бізнес-плані	8
Методи калькулювання витрат, формування ціни продукції та оцінка рентабельності.	
Тема 6. Управління грошовими потоками та ліквідністю підприємства	6
Прогнозування руху грошових коштів, управління ліквідністю та фінансовою стабільністю.	
Тема 7. Інвестиційні джерела фінансування бізнес-проектів	8
Види та особливості залучення інвестицій, кредитування, венчурне фінансування, гранти.	
Тема 8. Правові аспекти реалізації бізнес-проектів	6
Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності, ліцензування, договірні відносини.	
Тема 9. Управління командою проекту та організаційна структура бізнесу	6
Формування команди, розподіл ролей і відповідальності, мотивація персоналу.	
Тема 10. Презентація та захист бізнес-плану	6
Підготовка презентаційних матеріалів, візуалізація фінансових результатів, техніка публічного захисту бізнес-плану.	
Загальна кількість годин	66

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання передбачає розробку бізнес-плану для реалізації обраної студентом бізнес-ідеї, спрямованого на закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок планування, аналізу та оцінки бізнес-проектів.

Здобувач освіти повинен:

- 1) обрати тематику бізнес-ідеї за власним інтересом та погодити її з викладачем;
- 2) провести аналіз ринку та конкурентного середовища для оцінки перспектив реалізації бізнес-ідеї;
- 3) сформулювати цілі та стратегію проекту;
- 4) підготувати розрахункові блоки бізнес-плану:
 - фінансовий план (план доходів і витрат, план грошових потоків);
 - маркетинговий план (оцінка попиту, ціноутворення, канали збуту);
 - оцінка ефективності проекту (ROI, NPV, безбитковість);
 - організаційний блок: перелік необхідних спеціалістів, їхні функції та заробітна плата;
 - аналіз ризиків та способи їх мінімізації;
- 5) виконати необхідні розрахунки та аналітичну обробку даних;
- 6) зробити обґрунтовані висновки щодо доцільності реалізації бізнес-ідеї.

Результати виконання оформлюються у вигляді індивідуального звіту, що включає текстові пояснення, розрахунки, графіки, таблиці та висновки. . Обсяг звіту становить 5–7 сторінок основного тексту. Оформлення роботи має відповідати встановленим вимогам, наведеним у літературному джерелі [12].

Індивідуальне завдання виконується протягом навчальних тижнів семестру та подається на перевірку до початку екзаменаційної сесії.

Неформальна освіта

З метою перезарахування окремих тем або всього курсу здобувачам освіти рекомендується проходження професійних курсів, тренінгів або стажувань у сфері **бізнес-планування, управління проектами, маркетингового та фінансового аналізу**, що відповідають змісту та результатам навчання дисципліни.

Для зарахування необхідно надати сертифікат (електронний або друкований) та опис програми тренінгу з зазначенням змісту тем, обсягу й тривалості.

Онлайн-курси з бізнес планування:

1. Planning: Principled, Proposing, Proofing, and Practicing to a Success Plan (Coursera)

Курс, що охоплює концепції та етапи бізнес-планування, розробки моделі, фінансових прогнозів і стратегії запуску бізнесу. Підходить для створення повноцінного бізнес-плану.

<https://www.coursera.org/learn/business-planning>

2. Business Planning to Grow Successful Companies (FutureLearn)

Вводний курс про запуск і розвиток бізнесу: від ідеї до планування з акцентом на масштабування та стратегічне зростання.

<https://www.futurelearn.com/courses/business-planning-growth-and-successful-companies>

3. Business Plan Development (Udemy)

Практичний курс із покроковою розробкою бізнес-плану, внутрішнім і зовнішнім аналізом, SWOT та реалізацією проекту. <https://www.udemy.com/course/business-planning-f/>

4. The Complete Business Plan Course (Includes 50 Templates) (Udemy)

Всеохопний курс із шаблонами розділів бізнес-плану, включно з фінансовими розділами, маркетингом, продажами і стратегією виходу на ринок. <https://www.udemy.com/course/the-complete-business-plan-course/>

5. Strategic Business Planning: How to Write a Winning Business Plan (Alison)

Безкоштовний курс зі створення бізнес-плану та розуміння ролі стратегічного планування для бізнес-успіху.

<https://alison.com/course/strategic-business-planning-how-to-write-a-winning-business-plan>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Список джерел інформації та матеріалів, оформлений згідно зі стандартом. Можна виділити розділи списку. Наприклад, «Основна література», «Додаткова література» тощо.

Основна література

1 Бізнес-планування підприємницької діяльності : Навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л.

Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. - 264 с. URL:

http://www.dut.edu.ua/uploads/l_2057_17817213.pdf

2 Оливер Кемпкенс Дизайн-мышления. К. : «Форс». 2020. 224 с.

3 Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства : Навч. посіб. / А.Ф. Бурик. – К. : ЦУЛ, 2018. – 260 с.

4 Должанський І.З., Загорна Т.О. Бізнес-план: технологія розробки. Навчальний посібник. 2-е видання. К.: ЦУЛ. 2019. - 384 с. URL:

http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/2020_Biznes-planuvannja_pidprijemnickoji_dijalnosti.pdf

5 Дикань В.Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В., Токмакова І.В., Шраменко О.В. Стратегічне управління: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2019. - 272 с.

6 Эрик Рис Бизнес с нуля. Метод Lean Startup для быстрого тестирования идей и выбора бизнес-модели. К. : Альпина Паблик Украина. 2020. 254 с.

- 7 Ідеї для мікро-бізнесу. Практичні поради. URL:
<http://volodymyrgrada.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/07/ideyi-dlya-mikrobiznesu-2.pdf>
- 8 Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. / З.С. Варналій, Т.Г. Васильців, Р.Л. Лупак, Р.Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264с.
http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/2020_Biznes-planuvannja_pidprijemnickoji_dijalnosti.pdf
- 9 Іванова, В.В. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник / В.В. Іванова. — 2-е видання. — Суми : Університетська книга, 2019. — 443
- 10 Варналій З.С. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с
11. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» СУЯ ХПІ-ВЗЯОД-МР/10.1:2023.
<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/04/Kodeks-etyky-akademichnyh-vzayemovidnosyn-ta-dobrochesnosti-Natsionalnogo-tehnicnogo-universytetu-Harkivskyyj-politehnicnyj-instytut-.pdf>
12. Система стандартів з організації навчального процесу. ТЕКСТОВІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. Загальні вимоги до виконання. СТЗВО-ХПІ-3.01-2025.
<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/metodotdel/wp-content/uploads/sites/28/2025/06/STZVO-HPI-3.01-2025-2.pdf>

Додаткова література

- 1 Brigham E. F., Ehrhardt M. C. Financial Management: Theory and Practice. — 15th ed. — Boston : Cengage Learning, 2017. — 1184 p.
- 2 Brealey R. A., Myers S. C., Allen F. Principles of Corporate Finance. — 13th ed. — New York : McGraw-Hill Education, 2020. — 976 p.
- 3 Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. — 3rd ed. — Hoboken : John Wiley & Sons, 2012. — 992 p.
- 4 Kerzner H. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. — 12th ed. — Hoboken : John Wiley & Sons, 2017. — 768 p.
- 5 Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. — Київ : Ніка-Центр, 2018. — 528 с.
- 6 Ковальчук В. М. Бізнес-планування : навч. посіб. — Львів : Новий Світ-2000, 2019. — 352 с.
- 7 Господарський кодекс України : чинне законодавство України. — Київ : Верховна Рада України.

Інформаційні ресурси

1. Єдиний державний веб-портал підприємництва – нормативні акти, методичні рекомендації, інструменти бізнес-планування.
2. [World Bank – Doing Business](#) – дані та аналітика для стратегічного планування бізнесу.

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,4	0,2	0,3	0,1

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = \Pi \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + \Pi_k \cdot k_4$$

де: Π – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи
 Π_k – оцінка за підсумковий контроль

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \dots + K_m \cdot b_m}{\sum_{i=1}^m b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

Поточні оцінки за кожну складову (Π, K, I, \dots) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

28.08.2025

Завідувач кафедри
Марина ГРИНЧЕНКО

28.08.2025

Гарант ОП
Марина ГРИНЧЕНКО